

כוחה של תשובה

בעיר העתיקה למפג (לבוב) חי חז"ל יהודי, אמן במקצועו, אצלו היו מזמינים כל חשוי העיר את חליפותיהם. למרות העבודה הקשה והמפרכת שעבד החז"ל, ועל אף המוניטין שיצאו לשמו, בקשי השתפר החז"ל כדי מחז"ל בנ"ל ב"תו.

5

יום אחד שמע הפריץ המקומי על עבודתו, ומאז לא חסרה לו עוד עבודה. הוא הפך מיד לאחד מבאי ביתו של הפריץ והפרינסה היתה בשפע. החז"ל, בהיותו אדם עליו, נגן לו חרישית בעת עבודתו, ספר בדיחות והתלוצץ, והפריץ נהנה מאד מחז"ל זה. כשהיה בא החז"ל אל הפריץ למדד לו בגד או לאחד מבגיו – היה נשאר שם כל היום בל. הפריץ היה מכבדו במשקאות ומיני מתיקה, ובין לגימה ללגימה היה חוטף שיחה עליזה עם הפריץ על הא ועל דא.

אט אט, התרגל החז"ל לבית הפריץ, המשקאות הלהיטוהו באש זרה, הוא הפך לשכור, ולא נזהר בכשרות מאכל או תבשיל. ימים ולילות התגולל בבית הפריץ בשכחו כליל את אשתו וילדיו ואת מוצאו היהודי. בשובו הביתה, כשאז בקשי הוא משרד את רגליו, הינו נודף מפיו וכלו לוחט משכרות – היה מתנפל על אשתו ובגיו, ומוכן כי בני ביתו הפכו לאמללים. "מה לך ולצרה זו, משקה?" – היה טוען כלפיו הפריץ – "למה לך לחזור לביתך? השאר כאן, מה חסר לך פה?" החז"ל נתפתה לדבריו ונשאר בבית הפריץ.

15

20

הימים חלפו עברו, החז"ל הפך מגשם והתנפר למוצאו היהודי יותר ויותר. אחזתו של הפריץ עמדה על גבעה ממנה היו יכולים להשקיף על פני כל הסביבה. למטה על אם הדרך שכן פנדק, אותו חכר יהודי בדמי חכירה קצובים מאת הפריץ. החז"ל היה נעצר פעמים רבות בדרך על יד פנדק זה בלילי שבתות לטעם מה"גפילטע פיש" (הדגים הממלאים) של הפנדקאי וללגם מעט משקה.

25

ביום ששי אחד לעת ערב נכנס החז"ל לפנדק, והנה נעצרה מרכבה ליד הפנדק, ממנה ירד איש בעל הדרת פנים- קדושה: זקנו הלבן יורד על פי מדותיו וכלו אומר כבוד,

ועל ידו עמדו שני אנשים ששמשוהו. האנשים הללו הכניסו אחר כך כמה צורות וחבילות אל הפנדק. 30

"רב מכבד סר לפנדק לכבוד שבת" – מהרהר החיט בלבו – "לבטח יהיו הפעם מאכלים טעימים. הדגים הממלאים יהיו הפעם טעימים מן הרגיל, אף הרטב טעמו יהיה משבח יותר, וכל שכן כי סירי החמין יהיו מדשנים ביותר. אכן, כבר זמן רב שלא טעמתי טעם מאכל כל-כך טוב". כך יושב לו החיט ומפליג במחשבתו ובדמיונו הגיעו כבר לחכו טעמיהן של הארוחות. 35

נתאנה החיט לשהות השבת במחצתו של רב זה, אולם הוא ידע היטב כי אין הוא אורח רצוי אצל הפנדקאי המביט עליו בבוז כאל משמד. החיט לא התעצל, פנה אל הפריץ והשיג ממנו הוראה בכתב אל הפנדקאי כי יאכסן אצלו בשבת זו את החיט, וישרתהו בצורה הנאותה ביותר כראוי לידידו של הפריץ.

"יהיו לי הפעם בדיחות רבות לספר לפניך מיהודי-אורח זה ותהנה רבות" – הבטיח החיט לפריץ לפני שירד לפנדק. לפנדקאי לא היתה כל אפשרות להתנגד לפריץ, ובחרון אף סמוי הכרח לארח השבת גם את החיט. 40

מהכפר הסמוך הגיע מנגן יהודים ובצותא הם קבלו את השבת. לאחר תפלת ערבית ערכו את השלחנות לכבוד סעודת השבת. התפלה שהשתפכה בדבקות עלאית, גרות השבת הזוהרים שהפיצו אור וטהר מסביבן, שלחן השבת הערוך, האוירה, הקדושה והטהורה ששלטה בבית הפנדקאי – כל אלו החלו להעלות זכרונות אצל החיט מימים עברו והחלו להעיק על לבו. הוא ישב על יד השלחן נדכה ושביר, כאבל בין חתנים. כמתוך חלום-בלהות הגיעו לאזניו דברי התורה שנאמרו מפי הרב בעת הסעודה. הדברים נסבו, כאלו במקוון, אודות אדם ששר מדרך האמת דרך התורה והיהדות ותועה בסבכי היער. פניה קלה אחת לא נכונה יכולה להוביל את האדם אל עבר פי פחת, ופניה אחת יכולה גם להצילו ולהחזירו שוב אל צור מחצבתו. כפי שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: "יש קונה עולמו בשעה אחת", משמעות המלה "שעה" היא "פניה", כפי שנאמר בבראשית (ד, ה) "לא שעה" והפונה בדבר "לא פנה". ובכן, ממשיך הרב, בשעה אחת, בפניה אחת, אפשר ויכול האדם לקנות שוב את עולמו. 55

אותו הלילה לא עצם החיט עין. מחשבותיו הקיצוהו ממטותו. הוא התהפף על יצועו אנה ואנה כאדם המכה ביסורים. אך חטף תנומה קלה, והנה הוא בבית... הוא רוצה לחזר לבית הפריץ, ובניו מושכים אותו בחזרה: "אבא! אל תעזבנו שוב! השאר אתנו..." והנה מופיע הפריץ, ובקולו היתוקפני הוא קורא לעמיתו: "משקה, מה אתה מהסס? אתה בוא..." כחות טמירים מושכים אותו הנה ואילך, כמעט שדעתו נטרפת 60

עָלִיו. הוּא מִתְעוֹרֵר מִחֲלוּם-הַבִּלְהוּת וְהֵנָּה הוּא רוֹעֵד מִקֵּר וְחֵם כָּאֶחָד. הוּא אֵינוֹ מוֹצֵא מְקוֹם לַעֲצֻמוֹ. מִצָּפָה וּמִיחָל בְּכִלְיוֹן עֵינָיִם לְקִרְיַת הַתְּרַנְגוֹל הַמְּבֹשֵׁר עַל בּוֹא הַיּוֹם.

וְשׁוֹב הַתַּפְּלָה הַנִּשְׁגָּבָה, עִם אֲוִירַת הַקִּדְשָׁה הַרוֹטְטָה, וְשׁוֹב הַשְּׁלַחַן הַטָּהוֹר וְסִעֻדַּת שַׁבַּת קִדְשׁ, וְשׁוֹב דְּבָרֵי הָרֵב כִּי הָאָדָם יָכֹל לִקְנוֹת אֶת עוֹלָמוֹ בְּשַׁעַה אַחַת, בְּפָנֶיָה אַחַת, וְאַחֵר כִּדְ תַּפְּלַת הַמִּנְחָה, וְלֹא־חֲרִיָּה סִעֻדָּה שְׁלִישִׁית...

65

לְאַחֵר הַהִבְדָּלָה, מִתְפָּרֵץ הַחֵטְט אֶל חֲדָרוֹ שֶׁל הָרֵב, וּמֵתוּךְ יִלְלָה הַקּוֹרֵעַת לְבָבוֹת, הוּא בּוֹכָה וּמִפְצִיר: "רַבִּי, הוֹשִׁיעֵנִי! רְצוֹנִי לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה!"

הוּא פָּרַט לִפְנֵי הָרֵב אֶת כָּל הָעֲבֵרוֹת שֶׁעָבַר מֵאִזְ בּוֹאוֹ אֶל בֵּית הַפְּרִיץ, וְנִשְׁפָּע כִּי לֹא יָשׁוּב אֲלֵיהֶן עוֹד. לֹא נִשְׁאַר צֶל שֶׁל סֶפֶק כִּי הוּא אֲמָנָם הַתְּחִרֵט מֵתוּךְ עֵמֶק נִקְדָּת לְבָבוֹ, עַל כָּל פְּשָׁעָיו שֶׁעָשָׂה בְּעָבָר, וּמִקְבֵּל עַל עֲצֻמוֹ לַהֲפֹךְ לִ"בַּעַל תִּשׁוּבָה" אֲמַתִּי.

70

הַחֵטְט לֹא חֲזַר עוֹד לְאַרְמוֹן הַפְּרִיץ. הוּא קָבֵל בְּלֵב שָׁלֵם לְמֵלֵא אַחֲרֵי כָּל הוֹרָאוֹת הָרֵב, כִּי־צָד לְהַתְנַהֵג בְּתוֹר אָדָם הַחוּזָר בְּתִשׁוּבָה. הָרֵב צָוָה עָלָיו לַחֲזוֹר לְעִירוֹ לְמַבְרָג, לְהַתְגוֹרֵר בְּבֵית הַכִּנְסֵת שֶׁל הַחֵטְטִים, וְאִישׁ מִכָּל אֲנָשִׁי עִירוֹ לֹא יָדַע אוֹדוֹתָיו, מִלְּבַד שְׁמֵשׁ בֵּית הַכִּנְסֵת. כָּל הַשְּׁבוּעַ יְהִיָּה עָלָיו לְהִיּוֹת בְּבֵית הַכִּנְסֵת, לְהַתְפַּלֵּל, לִלְמַד, לִזְמֹר תְּהִלִּים וְלָצוּם. בְּשַׁבַּת יְהִיָּה עָלָיו לַחֲזוֹר לְבֵיתוֹ.

75

הַחֵטְט מֵלֵא בְּקַפְדָּנוֹת אֶת כָּל אֲשֶׁר צָוָה עָלָיו הָרֵב. בְּלִיל שַׁבַּת אַחֵר הַתַּפְּלָה שָׁם אֶת אֲעָדָיו לְעָבֵר בֵּיתוֹ. הוּא דָּפַק עַל הַדֶּלֶת, וְתַחֲלָה לֹא רָצְתָה אֲשֶׁתּוֹ לִפְתָּח, הִיא לֹא הִיָּתָה מְסֻגֶּלֶת לְהֶאֱמִין כִּי אֶכֶן חֲזַר אֲלֶיהָ בַּעֲלָהּ, וְהוּא גַם מִפְּכַח. הוּא הִתְחַנֵּן כְּשִׁדְמָעוֹת חוֹנְקוֹת אֶת גְּרוֹנוֹ, כִּי תִרְשָׁה לוֹ לְהַכְנִס הַבֵּיתָה. וְלֹא־פֶשֶׁר לוֹ לְקַדֵּשׁ עַל הַיִּין, וּלְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת שְׁלוֹשׁ הַסִּעֻדוֹת שֶׁל שַׁבַּת. בְּלֵב פּוֹעֵם וּפּוֹחֵד פָּתְחָה אֶת הַדֶּלֶת.

80

הַחֵטְט שָׁר "שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם", קִדְשׁ וְנִטַּל יָדָיו לְסִעֻדָּה. דְּמָעוֹת תּוֹדָה לַה' יִתְבָּרַךְ שֶׁעָזַר לוֹ לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה, עָמְדוֹ בְּעֵינָיו. אַף אֲשֶׁתּוֹ מִחֲתָה בַּחֲשָׁאִי אֶת דְּמָעוֹת הָאֲשֶׁר שִׁזְלָגוּ מֵעֵינֶיהָ.

עָבְרָה תְּקוּפָה קִצְרָה, הַחֵטְט עָשָׂה לִילּוֹת כְּיָמִים בְּתַפְּלָה, אֲמִירַת הַתְּהִלִּים וְלִמּוּד. תּוֹךְ הַסִּכְּמַת אֲשֶׁתּוֹ, וּלְפִי הוֹרָאוֹת הָרֵב, מָכַר אֶת בֵּיתוֹ וְעָבַר לְגוֹר בְּבֵית קָטָן עַל יָד בֵּית הַמֶּרְחָץ, בְּקִצָּה הָעִיר. הוּא עָבַד כָּל יוֹם אֶךְ וְרַק כְּדִי לְהוֹצִיא עֲבוּר מִחֲתָתוֹ הוּא וּבָנֵי בֵיתוֹ, אֶת יִתֵּר הַזָּמָן הַקִּדִּישׁ לְתִשׁוּבָה וְתַפְּלָה. אַף אֶחָד מִכָּל אֲנָשִׁי הָעִיר לֹא יָדַע כִּי הַחֵטְט הָעֵלּוּב הַהוּא נִהְפָּךְ בְּמִרוּצַת הַזָּמָן לְאִישׁ קִדּוּשׁ.

85

פַּעַם אַחַת, בְּאֲמָצֵעַ הַלַּיְלָה, וְרַבָּה שֶׁל לְמַבְרָג הִלָּךְ עִם מִשְׁמָשׁוֹ לְטַבֵּל בַּמִּקְוָה כְּדָרְכּוֹ בְּכָל לַיְלָה, וְהֵנָּה הוּא רוֹאֶה אוֹר בּוֹקֵעַ מֵתוּךְ בֵּית רָעוּעַ שֶׁלִּיד בֵּית הַמֶּרְחָץ. הוּא שָׁלַח אֶת מִשְׁמָשׁוֹ לְרֹאוֹת מִי וּמָה בְּבֵית. הַמִּשְׁמָשׁ חֲזַר וְאָמַר כִּי שָׁם מִתְגוֹרֵר חֵטְט יְהוּדִי הָעוֹסֵק בְּמִלְאכָתּוֹ. כִּדְ קָרָה גַם לְמַחֲרַת וְגַם לְמַחֲרָתִים. הַדְּבָר גָּרַם לְהַתְפַּעֲלוּתוֹ שֶׁל

90

הרב, הוא החליט להכניס בעצמו ולראות במו עיניו מה מתרחש בבית זה. כשנכנס לבית החיט, לא חזו עיניו כל התרחשויות מיחדות. הבית היה חשוף. החיט הדליק נר, ובהתפעלות מעשה פנה אל הרב: "לשם מה הטריח כבוד הרב את עצמו לבקרני בשעה כה מאוחרת?"

הרב שהבין כי אין הדברים פשוטים ויתמימים עד כדי כך, גזר עליו כי הוא מחיב לגלות לפניו את כל האמת. בלית ברירה גולל החיט לפני הרב את כל פרשת חייו המכאיבה, את חזרתו בתשובה וכיצד זכה בלילות האחרונים לגלוי אליהו. אליהו הנביא בא אליו בלילות ומגלה לפניו סתרי ורזי תורה. הרב נבהל לשמע את כל דברי החיט. והרגיש עצמו נחות כלפי חיט זה, אשר הוא - הרב - טרם זכה לקמה שזכה החיט הפשוט. החיט נחמו באמרו לו, שבאם תהיה לו הרשות מאת אליהו הנביא, הרי הוא - החיט - יחזר לפני הרב את כל התורה שילמד אליהו הנביא עמו.

זמנים קבועים היו לרב שבהם היה בא אל החיט כדי ללמד יחד עמו. לרב נתגלה אז כי כל עוד חי החיט בעיר, לא יאיר כל מקרה-מות בקהלה היהודית שבלמפרג. לכשהגיעו לאזניו ידיעה על מעבר לונה בחוצות העיר, חקר ודרש, ותמיד הוכח הדבר, כי הנפטר הלך היה יהודי אחד מאחד הכפרים הסמוכים לעיר. יום אחד, הרב יושב בביתו. ולפתע קלטו עיניו "לונה" עוברת בחוצות העיר. לשאלתו "לונה של מי זו?" היה המענה: "של שמש בית הכנסת של החיטים".

הרב התרגש ביותר, הוא כנס מיד את חשובי העדה שבעיר, והוביל אותם אל הבית הרעוע שליד בית המרחץ. אף אחד לא הבין את פשר הדברים, בבואם לתוך הבית מצאו נר דולק, ועל הארץ מנחת גופתו של החיט כשהיא מכסה בסדין.

הרב יצא בראש הקהל שהלכו אחרי מטתו של החיט, מובן כי כל מי שראה את הרב חולק כבוד כזה לנפטר, סגר את עסקיו, התפנה והלך גם הוא ללוות את המת. אך כלם תמחו על ההתנהגות המוזרה הזאת. מה ראה הרב לחלק כבוד כה גדול לאיזה חיט יהודי עני, שהיה נר אי שם באחת הבקעות שליד בית המרחץ העירוני?

אולם לאחר סתימת הגולל, כשהרב הספידו, וגולל את כל פרשת חייו, ירדתו ועליתו, התחנן אז לעיני כל כי חיט זה – איש קדוש היה. וכנהוג בימים ההם, נרשמה בספר הקהלה פרשת חייו המפלאה של החיט, כיצד נהפך לבעל תשובה ולאיש קדוש, ואף זכה לגלוי "אליהו הנביא". אז ראו כלם מה גדול כוחה של תשובה אשר בפניה אחת - בשעה אחת, אפשרי לו לאדם לקנות את עולמו.